

Praktyka konserwatorska przy wybranych sarkofagach
cynowych z Grobów Królewskich na Wawelu oraz mauzoleów
Rodzin Promnitzów w Pszczynie i Hochbergów w Świebodzicach.

Technika, technologia, metodyka i systematyka

promotor: prof. Marta Lempart-Geratowska
promotor pomocniczy: dr Elżbieta Maria Nosek

Streszczenie:

Dysertacja oparta jest na praktycznych doświadczeniach i wnioskach jakie wyciągnięto z prac konserwatorskich prowadzonych przez autorkę od 2007 r. przy metalowych sarkofagach, w tym cynowych, z Grobów Królewskich na Wawelu, krypty grobowej rodziny Promniców w kościele Wszystkich Świętych w Pszczynie oraz z mauzoleum rodziny Hochbergów w kościele Św. Mikołaja w Świebodzicach.

W niniejszej pracy doktorskiej została podjęta próba zebrania dotychczasowej wiedzy i doświadczenia wielu polskich konserwatorów jakie wynikają z praktyki przy około 130 sarkofagach cynowych, pochodzących z różnych warsztatów konwisarskich i zgromadzonych w kilku kolekcjach na terenie naszego kraju. Wieloletnia praktyka konserwatorska autorki pozwoliła na porównanie i analizę metod i założeń konserwatorskich na przestrzeni około dwudziestu lat. Porównaniu podlegała nie tylko metodologia prac zawarta w analizowanych dokumentacjach konserwatorskich, ale także stan zachowania zabytków konserwowanych przed laty i wpływ dobranych wówczas metod i materiałów na aktualną kondycję obiektów. Na podstawie wniosków płynących z tych doświadczeń, ale także własnych obserwacji, zaproponowano nowe postępowanie, dotyczące współcześnie konserwowanych sarkofagów cynowych.

W praktyce została także podjęta próba radykalnego oczyszczenia powierzchni cyny z produktów korozji tego metalu, co nastąpiło po zdjęciu warstwy malarskiej (metodą strappo) i ponownym osadzeniu jej na oczyszczonej powierzchni. Cały proces opisano w pracy.

Dysertacja zawiera także obszerny rozdział poświęcony projektom i realizacjom wewnętrznych konstrukcji wzmacniających wielkogabarytowe dzieła sztuki, jakimi są sarkofagi. Uzasadniono konieczność stosowania takich wzmocnień, wykonanych z austenitycznej stali nierdzewnej i omówiono większość konstrukcji jakie zastosowano w trumnach cynowych konserwowanych w pracowni autorki. W pracy opisano zjawisko pełzania cyny, wymuszające użycie dosztywnień. Konieczność stosowania wewnętrznych szkieletów pośrednio spowodowała eksplorację czterech trumien pochodzących z Grobów królewskich: króla Zygmunta III, jego żony – królowej Konstancji i syna – królewicza Aleksandra Karola oraz króla Augusta II Mocnego. Otwarcie trumien Wazów oraz Sasa poszerzyło wiedzę na temat pochówków monarszych. Wzbogaciło także kolekcję Muzeum Diecezjalnego w Krakowie o korony pogrzebowe, berła i jabłko królewskie, odnalezione podczas eksploracji. Oględziny wewnątrz trumien książęcych, które z oczywistych względów musiały się odbyć by przenieść szczątki i umożliwić konserwację sarkofagów, dostarczyły wielu nowych informacji na temat zwyczajów funeralnych współczesnych elit. Wiedzę na te tematy zebrano w trzech rozdziałach pracy.

W pracy wyjaśniono także zagadnienia dotyczące korozji cyny z wykazaniem zjawisk jakie zachodzą w wielkogabarytowych obiektach „przechowywanych” w niesprzyjających agresywnych warunkach krypt grobowych. Poruszono także problem tzw. trądu cynowego często mylonego z katastrofalną korozją. Podkreślono tym samym wagę wykonywania badań metaloznawczych przed przystąpieniem do konserwacji obiektów wykonanych z metalu.

Omówiono szczegółowo literaturę poruszającą tematykę związaną z konserwacją zabytków cynowych: ikonografię, historię sztuki, historię rodów oraz rzemiosła artystycznego.

Praca zawiera także dwie tabele graficzne, w których zestawiono wszystkie znane metalowe sarkofagi w Polsce w układzie chronologicznym. W drugiej tabeli sarkofagi pogrupowano w zbiory i przedstawiono na osi czasu.

02.07.2021
